

---

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка**

**ФАКУЛЬТЕТ  
ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ І МИСТЕЦТВ**

*Кафедра мистецьких дисциплін*

**Силко Р. М., Пономаревська О. І., Рибіна-Ткач М. Ю.**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Освітня програма: Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація  
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти  
Спеціальність 023 Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація  
Галузі знань 02 Культура і мистецтво



**Чернігів  
2023**

---



НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. Шевченка

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Кафедра мистецьких дисциплін

Силко Р. М., Пономаревська О. І., Рибіна-Ткач М. Ю.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Освітня програма: Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація  
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти  
Спеціальність 023 Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація  
Галузі знань 02 Культура і мистецтво

УДК 378.147.091.33-027.22:7(072)

С 36

**Рецензенти:**

*Мартинюк Т.В.,* доктор мистецтвознавства,  
професор завідувач кафедри мистецьких  
дисциплін і методик навчання  
Університету Григорія Сковороди  
в Переяславі;

*Федоритенко Т.М.,* викладач Чернігівської дитячої  
художньої школи.

**Силко Р.М., Пономаревська О.І., Рибіна-Ткач М.Ю.**

**С 36** **Методичні рекомендації до практичної підготовки:**  
методичний посібник для студентів спеціальності 023  
Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,  
реставрація першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.  
Чернігів: НУЧК, 2023. 68 с.

УДК 378.091.27:73/76(072)

Методичні рекомендації укладено для проходження усіх видів практик студентами спеціальності для студентів спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. У посібнику містяться відомості про особливості проходження всіх видів практик, правила оформлення звітної документації та особливості оцінювання студентів.

*Рекомендовано до друку вченою радою  
факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв  
Національного університету  
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка  
(Протокол № 6 від 28 лютого 2023 року)*

© Силко Р.М., Пономаревська О.І., Рибіна-Ткач М.Ю., 2023

## **ЗМІСТ**

**ВСТУП**.....4

**ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ** .....5

## **ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ**

Навчально-творча практика (пленер) .....9

Музейна практика.....20

Педагогічна практика  
в дитячих спеціалізованих художніх  
та мистецьких закладах .....46

Переддипломна практика.....53

**ЛІТЕРАТУРА**.....64



## Вступ

Практика є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу. Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, що визначає проведення практики галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності, 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації практичної підготовки, до системності й безперервності навчання студентів.

Відповідно до навчального плану для студентів галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація передбачені такі види практики:

Навчально-творча практика (пленер).  
Тривалість – 7 тижнів (семестри 2, 4, 5).

Музейна практика (культурологічна).  
Тривалість – 3 тижні (7 семестр).

Педагогічна практика в дитячих спеціалізованих  
художніх та мистецьких закладах.  
Тривалість – 4 тижні (6 семестр).

Переддипломна практика.  
Тривалість – 2 тижні (8 семестр).



## **ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ**

Підвищення ефективності навчання вимагає раціонального сполучення теоретичних знань фахівців з умінням вирішувати практичні питання, підвищення рівня практичної підготовки, диктує необхідність розширення та зміцнення зв'язків вищих навчальних закладів з відповідними галузями педагогіки і мистецтва. Фахівець повинен досконало володіти своєю спеціальністю, мати широку наукову і практичну підготовку, бути вмілим організатором, здатним на практиці застосувати принципи наукової організації праці, вміти працювати з людьми. Практика покликана сформувати у фахівця – випускника університету професійні навички, уміння приймати самостійні рішення на конкретній ділянці роботи в реальних виробничих умовах при виконанні обов'язків, властивих його майбутній професії, організаційно-управлінській і суспільній діяльності. Реалізуються поставлені перед практикою цілі шляхом самостійного вивчення об'єктів, специфіки роботи установи і виконання кожним студентом в конкретних умовах необхідних за програмою завдань.

Навчально-виробнича практика має на меті сформувати у фахівця-випускника університету професійні практичні знання, уміння і навички, необхідні для роботи в установах художнього або художньо-педагогічного напрямку.

### **ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ**

Критерієм ефективності роботи університету у справі підготовки фахівців в області мистецтва для країни є те, наскільки успішно випускники вирішують у практичній роботі художні і художньо-педагогічні завдання, як глибоко вони знають свою справу, наскільки швидко відбувається їх професійне становлення.

Практика, як один з найважливіших видів навчального процесу, покликана максимально підготувати майбутніх фахівців до практичної роботи, підвищити рівень їхньої професійної підготовки, забезпечити придбання навичок самостійної роботи на пленері та в колективах.

## ПЛАНУВАННЯ РОБІТ З ПРАКТИКИ

Для чіткої організації і проведення практики на факультетах, кафедрах і в навчальній частині університету необхідно складати плани роботи, які повинні передбачати вирішення всіх питань з організації, проведення, методичного забезпечення, контролю і звітності при проведенні практик. Одним з обов'язкових заходів щодо планування практики студентів повинно бути видання наказу по університету і розпоряджень по кафедрах, де відображаються організаційні питання її проведення.

## ПІДПИСАННЯ ДОГОВОРІВ З УСТАНОВАМИ

Офіційною підставою для проведення практики студентів в установах, організаціях чи на підприємствах є договір, що укладається між ними та університетом на наступний календарний рік. Договори укладаються за заявками профілюючих кафедр.

Студенти мають можливість самостійно домовлятися про проходження практики з базами, які відповідають профілю спеціальності. Для направлення на практику за бажанням студент повинен подати лист (або договір) з бази. Лист може бути направлений на ім'я ректора, декана факультету або завідувача випускаючої кафедри. Листу обов'язково присвоюється вихідний номер із зазначенням дати відправлення з бази та її адреса. У листі обов'язково вказуються: факультет, курс, група, прізвище, ім'я, по батькові студента, який направляється на практику, терміни його перебування на базі практики.

Про направлення студентів на практику ректор університету на підставі подання декана факультету видає наказ. У наказі обов'язково вказуються: факультет, курс, група, прізвища, імена, по батькові студентів, які направляються на практику на дану базу, терміни проходження практики, керівники практики від університету, терміни їхнього перебування на базі практики. Керівник бази практики видає наказ на практику, визначаючи в ньому порядок організації і проведення практики, заходи щодо створення сприятливих умов студентам-практикантам для виконання їхньої програми практики, охорони праці і запобігання нещасним випадкам, контролю за виконанням студентами правил внутрішнього трудового розпорядку, інші заходи, що забезпечують якісне проведення практики відповідно до Положення про виробничу практику студентів, призначає керівника практики від установи.



## **РОЗРОБКА ПРОГРАМ ПРАКТИКИ, ЇХ УЗГОДЖЕННЯ І КОРИГУВАННЯ**

Програма практики розробляється на основі наскрізної програми практики відповідно до конкретної бази практики, підписується особою, яка її розробила і завідувачем профільюючої кафедри. Не пізніше, ніж за місяць до початку практики програма узгоджується з установою. Після цього вона стає документом, виконання якого обов'язкове для університету (кафедри), навчального закладу, викладача, студента-практиканта. Робоча програма повинна щорічно обновлятися.

### **РОЗПОДІЛ СТУДЕНТІВ ЗА МІСЦЯМИ ПРАКТИКИ І ПРИЗНАЧЕННЯ КЕРІВНИКІВ**

Розподіл студентів і керівників з числа професорсько-викладацького складу за місцями практики здійснюється наказом по університету на підставі відповідних заявок профільюючих кафедр.

Не допускається включення в наказ з практики викладачів, що знаходяться у відпустках, а також сполучення відряджень з іншою метою з відрядженнями на практику.

Бажано встановити такий порядок, при якому кожен керівник знаходиться зі студентом весь період практики, а при тривалій практиці – виїжджає на практику для надання поточної допомоги і контролю за роботою студентів на початку і вкінці, а також, при необхідності, в середині практики.

### **ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ**

Практика проводиться відповідно до програми, погодженої з установою, до початку практики.

У програму практики входить календарний графік, що повинен передбачати:

- ознайомлення з метою і завданнями практики;
- вивчення правил техніки безпеки;
- проведення навчальних занять і екскурсій чи виконання художніх завдань;
- виконання самостійних завдань на конкретному робочому місці;
- оформлення звітної документації;
- здачу заліку з практики.

Студент повинен строго дотримуватися правил внутрішнього розпорядку установи, організації чи підприємства. Керівник практики від університету повинен (разом з керівником від бази практики) забезпечити роботу студентів відповідно до графіка.

## **КОНТРОЛЬ ЗА ПРОВЕДЕННЯМ ПРАКТИКИ**

Контроль за проведенням практики має на меті виявлення і усунення недоліків, надання практичної допомоги студентам з виконання програми практики.

Контроль з боку університету повинен здійснюватися:

- керівником практики;
- завідувачем профільюючої кафедри;
- представником ректорату.

Контролюючий повинен вживати оперативних заходів до усунення виявлених недоліків. Про серйозні недоліки він повинен негайно доповідати керівництву університету і бази практики.

## **СКЛАДАННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ**

По закінченні практики студент складає письмовий звіт, здає його керівнику практики від університету одночасно з щоденником, підписаним керівником практики від установи та іншою звітною документацією і матеріалами практики.

Звіт з практики повинен містити титульний аркуш; звіт про навчальну, методичну, виховну, практичну роботи (в залежності від виду практики); висновки.

Оформлений звіт та щоденник з практики перевіряються і аналізуються керівниками практики від установи і університету, завіряється печаткою установи.



# ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

## НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧА ПРАКТИКА (ПЛЕНЕР)

Практика розрахована на 6 тижнів і проходить в межах міста Чернігова та міста Седнів Чернігівського району.

### *Мета практики:*

- зображення простору і кольоро-тонального середовища в умовах природного освітлення;
- ознайомлення з особливостями зображення краєвидів міста з архітектурою малих форм і стафажем, а також жанрових сцен в природному та міському середовищах;
- розвиток творчої самостійності;
- поглиблення і закріплення мистецьких фахових знань, творче застосування їх у практичній діяльності художника-педагога;
- оволодіння методами і формами художньо-творчого аналізу натурного матеріалу та його фіксації на папері;
- орієнтація на свіже, безпосереднє сприйняття природи; формування колористичного бачення;
- стимулювання потреби постійно підвищувати свою професійну компетентність, подальше програмування стратегії саморозвитку і самовдосконалення.

Навчально-творча практика є важливою складовою всього художньо-педагогічного процесу. Живопис в природних умовах дає студентам можливість закріпити і розширити навички, отримані ними в навчальних майстернях на заняттях зі спеціальних дисциплін. Студенти виконують графічні начерки та живописні етюди, працюючи у різних погодних умовах, в різний час доби. Протягом практики студенти здобувають навички

спостереження та аналізу. Вони аналізують побудову, форму предмету, його кольоровий склад, залежність від освітленості середовища. Важливим є також вміння використовувати живописні та графічні матеріали, в залежності від характеру мотиву, а також, творчих та навчальних завдань, які стоять перед студентом. Навчально-творча практика в умовах міста активно допомагає вдосконаленню професійної підготовки, формує світогляд, ідейні переконання, підвищує загальний культурний рівень.

Відчуття дійсності та сприймання природи є важливий вирішальний фактор в художньо-образотворчому процесі. Створення художніх образів живою, зрозумілою мовою образотворчого мистецтва є складним процесом. Вирішальну роль тут відіграє глибоке знання зображуваного предмету, явища або події.

Творчий процес будується на світосприйнятті митця. Художник завжди обдумує ідейний зміст, сюжет, композицію, шукає найкраще вирішення своєї картини – будь-то жанрова картина, пейзаж, портрет, натюрморт. Кожному предмету, об'єкту чи явищу, притаманні певні ознаки, індивідуальні характерні особливості. Саме вони і є об'єктом зображення. В пейзажі художник намагається передати не стільки точність зображення, скільки враження від нього.

*Пленер* – живопис на відкритому повітрі, який відтворює колористичне багатство природи з його відтінками, що зумовлені впливом сонячного світла та навколишнього середовища. Разом з тим, пленерний живопис – це вивчення природи, середовища, архітектурних споруд, тварин, фігури людей це матеріал для майбутніх робіт. Дійсно, побачений і що торкнув душу мотив здатний потім вилитися в більшу станкову композицію.

Пленер можна розглядати як самостійний вид образотворчого мистецтва. Багато художників надають перевагу у своїй творчості пленерному живопису ніж роботі в майстерні. Пленер характеризується свіжістю виконання, передачею живих, швидких вражень з природи. Зразки кращих добутків пленерного живопису прикрашають всі колекції образотворчого мистецтва. Пленер - обов'язкова частина творчості кожного художника, а його функціональне значення визначається завданнями, які вирішує автор.

Художня грамота, яка лежить в основі роботи художника професіонала, в тому числі і художника-початківця, розміщена або стоїть на трьох стовпах – перспективі, пластичній анатомії і кольорознавстві.

Перспектива, наука, яка вивчає закони лінійної побудови зображення предметів при різному їх обмеженні від глядача. Крім лінійної перспективи, існує ще так звана повітряна перспектива, яка вивчає закони контрастності світла і тіні, об'ємності предметів, чіткість обрисів, фарбове забарвлення при його віддаленні від митця.

Не знаючи законів лінійної і повітряної перспективи неможливо правильно побудувати малюнок архітектури і архітектурних елементів, не говорячи вже про зображення будь-яких предметів у просторі. Неможливо правильно передати тіні на предметі і від предметів.

## МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчально-творчої практики є розвиток творчої самостійності; поглиблення і закріплення мистецьких фахових знань, творче застосування їх у практичній діяльності художника-педагога; вивченні природи, оточуючого середовища як невичерпного джерела реалістичного образотворчого мистецтва; виховуванні у студентів гармонійного співіснування людини та природи; формуванні спостережливості і бачення краси у природному середовищі, оволодіння методами і формами художньо-творчого аналізу натурального матеріалу та його фіксації на папері; орієнтація на свіже, безпосереднє сприйняття природи; формування колористичного бачення; стимулювання потреби постійно підвищувати свою професійну компетентність, подальше програмування стратегії саморозвитку і самовдосконалення.

Проблема розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва складається з комплексу складних завдань, серед яких важлива роль відводиться фаховій навчально-творчій практиці:

- сприйняття та вивчення тонального та колористичного стану природи;
- передача загального кольорового тону в етюдах з природи;
- зображення простору і кольорово-тонального середовища в умовах пленеру;
- передача основних кольорових відношень в умовах природного освітлення;
- передача характеру освітлення в природних умовах і досягнення колористичної єдності етюдів;

- зображення планів та деталей пейзажу із врахуванням повітряної перспективи;
- композиційний відбір та завершеність етюду;
- формування навичок творчого, науково-мистецького пошуку, оволодіння ефективними інноваційними технологіями;
- формування особистісних рис, соціально та професійно значущих якостей, світоглядної та громадянської позиції засобами образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- оволодіння методами і прийомами зображення літніх краєвидів, спостереження та втілення законів лінійної та повітряної перспективи, кольорових тіней та рефлексів;
- розвиток вмінь підмічати особливості природи й зображувати архітектурний краєвид (ведута), міський, сільський, гірський, індустріальний, пейзаж природи та водний – «марина» тощо);
- виконання, студентами практичних дослідницьких образотворчих завдань;
- розвиток: уміння аналізувати та оцінювати свою діяльність, а також корегувати її на основі рефлексії, піклуватися про професійне самовдосконалення.

### *У результаті проходження практики студенти повинні:*

**знати:** способи побудови об'єкту за допомогою прямої та повітряної перспективи, пропорційні співвідношення між об'єктами та їх частинами, кольорові співвідношення, основні живописні техніки;

**вміти:** будувати свою практичну діяльність з урахуванням базових позицій сучасної освітньої політики, спостерігати і аналізувати навчальний процес під час проведення навчально-творчої практики, вільно оперувати методикою експедиційних досліджень, створенням кольорових тіней, рефлексів, тональних співвідношень, повітряної та лінійної перспективи, визначати конкретні особливості літнього пейзажу, втілювати поставлені завдання з урахуванням умов конкретної пленерної ситуації, виконувати графічні натурні начерки та кольорові замальовки етюдного характеру.

## СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Загальна характеристика	Характеристика практики
Кількість кредитів – 9	Рівень вищої освіти <i>перший</i>	Навчально-творча практика
Загальна кількість годин: 270 6 тижнів (1 тиждень – 45 год.)	Ступінь вищої освіти <i>Бакалавр</i>	Рік підготовки: 1
		Семестр: 2, 4, 5
	Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, реставрація	Самостійна робота: 270 год.
		Вид підсумкового контролю: <i>залік</i>

## ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ

Назви тем	Кількість годин			Бали ЄКТС
	всього	Зокрема		
		прак-тичних	самостійної роботи	
<b>Завдання № 1.</b> Виконати в різних графічних техніках начерки елементів пейзажу (частина дерева, дерево, кущ, берег тощо).			10	
<b>Завдання № 2.</b> Виконати начерки малих архітектурних форм у пейзажі (альтанки, ліхтарі, огорожі, сходи, мости тощо).			12	
<b>Завдання № 3</b> Живопис. Виконати етюди елементів пейзажу (частина дерева, дерево, кущ, берег, стан неба тощо). Формат А4. Техніка виконання: акварель, гуаш.			12	

Назви тем	Кількість годин			Бали ЄКТС
	всього	Зокрема		
		прак-тичних	самостійної роботи	
<b>Завдання № 4.</b> Замальовки фрагментів архітектури (вікна, дах, кут будинку, фронтон будинку, одноповерховий будинок, будинок з фрагментами огорожі, дерев). (олівець, туш, перо, сангіна, вуглина).			12	
<b>Завдання № 5.</b> Живописний етюд фрагментів будинків з деревами, огорожею, освітлених сонцем і в похмуру погоду (акварель, гуаш).			12	
<b>Завдання №6.</b> Живописний етюд будинків і їх груп в різних положеннях відносно лінії горизонту в фронтальній і кутовій перспективі освітлених сонцем (акварель, масло).			16	
<b>Завдання №7.</b> Живописний етюд будинків і їх груп в різних положеннях відносно лінії горизонту в фронтальній і кутовій перспективі в похмуру погоду (акварель, масло).			16	
			<b>90</b>	<b>100</b>
<b>Завдання №8.</b> Живописний етюд фрагментів пейзажу з водоймищами і передачу дзеркального відображення предметів у воді (олівець, акварель, масло).			18	
<b>Завдання №9.</b> Живописний етюд Валу у повітряній перспективі (олівець, масло, лінер).			18	
<b>Завдання №10.</b> Живописний етюд Катерининської церкви (олівець, масло, акварель, пастель).			18	
<b>Завдання №11.</b> Живописний етюд «Болдиної гори» (туш, лінер, олівець)			18	



Назви тем	Кількість годин			Бали ЄКТС
	всього	Зокрема		
		прак-тичних	самостійної роботи	
Завдання №12. Живописний етюд Спасо-преображенського собору (олівець, гуаш).			18	
			<b>90</b>	100
Завдання №13. Живописний етюд вулиці у перспективі (олівець, лінер, акарель).			18	
Завдання №14. Живописний етюд художньої майстерні (олія, полотно).			18	
Завдання №15. Живописний етюд Десни або Стрижня (олівець, гуаш).			18	
Завдання №16. Живописний етюд П'ятницької церкви (акварель, пастель, олія).			18	
Завдання №17. Живописний етюд Валу (вигляд з пішохідного мосту), (акварель, масло, пастель).			18	
			<b>90</b>	100
<b>Всього</b>			<b>270</b>	

### *Матеріали та обладнання*

Етюдник або переносний мольберт, фарби акварельні, акрилові або олійні, пензлі м'які і щетинні різних розмірів, папір А-3, А-2 формату, невеличкий альбом, олівці, вугілля, соус, гелева ручка, гумка, кнопки, складний стільчик, парасолька. Для живопису олійними фарбами – ґрунтований картон, або папір, полотно, олія, розчинники.

Основні етапи композиції:

- вибір пейзажу для творчої композиції;
- визначення фрагменту краєвиду;
- пошук найбільш вдалого ракурсу для майбутньої композиції;
- створення попередніх ескізів, етюдів малого формату;
- композиційне зображення обраного фрагменту на аркуші паперу (від загального до часткового);

- попередній пошук пластичних та колірних ефектів;
- перша прописка, намітка тонових співвідношень;
- друга прописка, уточнення тонових співвідношень;
- третя прописка, визначення кольорових акцентів;
- узагальнення зображеного (від часткового до загального).

Умови проведення навчально-творчої практики передбачають самостійне завершення студентами етюдів. Це залежатиме від погодних умов, та швидкості виконання композицій кожним конкретним студентом. На початку наступного дня практики викладач переглядає зроблене і надає консультаційну допомогу.

Звітним етапом навчально-творчої практики є завершальний **перегляд** творчих робіт практикантів (етюдів, замальовок, начерків виконаних у різних техніках і матеріалах), оформлених в паспорту.

Перегляд здійснює Художня рада кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва, яка визначає якість і кількість виконаних завдань і оцінює практику в цілому.

### ***Форми і методи контролю під час проходження практики***

Контроль за виконанням студентами завдань практики забезпечується керівниками бази практики, а також керівниками-методистами.

**Основними формами контролю** є: облік присутності студентів на базі практики; фіксація часу початку і закінчення роботи студента; запис про виконаний об'єм роботи впродовж кожного дня практики (здійснюється студентом у щоденнику практики і засвідчується керівниками); перевірка керівниками-методистами виконання кожним студентом завдань практики; захист студентом-практикантом звіту про проходження практики (здійснюється кожним студентом зокрема у визначений керівниками-методистами час після проходження практики).

Здійснення контролю за проходженням студентами навчально-творчої практики повинно сприяти її чіткому проведенню, забезпеченню досягнення мети і завдань програми практичного курсу з визначених навчальних дисциплін. Він є складовою частиною процесу формування у студентів навиків самоорганізації праці і самоконтролю.

## *Вимоги до звітної документації*

Звітним етапом навчально-творчої практики є завершальний перегляд творчих робіт практикантів та етюдів, замальовок, начерків виконаних у різних техніках і матеріалах, оформлених в паспарту.

Перегляд здійснює Художня рада кафедри мистецьких дисциплін, яка визначає якість і кількість виконаних завдань і оцінює практику в цілому.

## **ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ**

### *Критерії оцінювання практики студентів*

При виставленні підсумкової оцінки враховується думка художньої ради, а також якість виконання практичної роботи та звітної документації студента. Оцінка практики складається з таких складових – змісту звітної документації (щоденник, звіт), підсумкового перегляду. Оцінка заноситься в залікову відомість і індивідуальну відомість студента.

При оцінюванні результатів проходження практики студентом враховуються: систематичність роботи, рівень вмінь та знань, продемонстрований у ході практики; щоденник студента-практиканта, рівень виконання творчих завдань. Результати практики оцінюються за 100-бальною шкалою.

## **ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS**

<b>Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни</b>	<b>Оцінка за шкалою ECTS</b>	<b>Екзаменаційна оцінка за національною шкалою</b>	<b>Національна залікова оцінка</b>
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
67-74	D (задовільно)	задовільно	
60-66	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)		

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінки
90-100	зараховано	Творче використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; прагнення до отримання професійних навичок; активна участь у житті колективу; повне виконання вимог керівника практики; відсутність запізнень і пропусків, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни; високий рівень виконання програми практики; висока оцінка, отримана за місцем проходження практики; своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів; активна участь у підсумковій конференції.
75-89	зараховано	Використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; прагнення до отримання професійних навичок; посиљна участь у житті колективу; виконання вимог керівника практики в міру можливості; відсутність запізнень і пропусків занять, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни; високий рівень виконання програми практики; висока оцінка, отримана за місцем проходження практики; своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів з незначними зауваженнями; участь в підсумковій конференції.
60-74	зараховано	Недостатнє використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; недостатнє прагнення до отримання професійних навичок; посиљна участь у житті колективу; виконання вимог керівника від бази практики в міру можливості; часті запізнення (1-3 рази) і пропуски занять (1-2 рази) за час проходження практики без поважної причини; задовільний рівень виконання програми практики; задовільна оцінка, отримана за місцем проходження практики; своєчасно виконаний, акуратно оформлений пакет звітних документів з незначними зауваженнями; участь в підсумковій конференції.

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінки
1-59	не зараховано	Відсутність спроб до використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; відсутність прагнення до отримання професійних навичок; байдуже ставлення до життя колективу; ігнорування вимог керівника практики; часті запізнення і пропуски занять за час проходження практики без поважної причини; не виконання програми практики, її цілей і завдань; грубі порушення якості та строків надання звітних документів; відсутність на підсумковій конференції.

Після проведення заліку за підсумками практики його результати фіксуються керівником-методистом у відомості. Підсумки навчально-творчої практики обговорюються на засіданнях кафедри мистецького навчання.

Студент, що не виконав програму практики й отримав незадовільний відгук з місця її проходження або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге або відраховується з навчального закладу.



## **М**УЗЕЙНА ПРАКТИКА

Практика розрахована на 2 тижні і проходить на базі музеїв міста Чернігова.

### *Мета практики:*

- ознайомлення зі структурою музею як культурної та науково-освітньої установи;
- з'ясувати основні функції музею;
- вивчення його експозиційної діяльності, а також принципів і правил художнього (дизайнерського) оформлення виставок та експозицій.

Музеї у сучасному суспільстві розглядаються як невід'ємна складова його соціокультурного простору. Основним призначенням музеїв є збереження пам'яток минулого для майбутніх поколінь, а розвиток музейної справи є найбільш перспективним напрямом для досягнення цієї мети. У статті другій першого розділу Закону України «Про музеї та музейну справу», прийнятому у 1995 р., музейна справа характеризується як спеціальна галузь культурно-освітньої й наукової діяльності, яка здійснюється музеями щодо комплектування, збереження, вивчення і використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури. Музейна справа уособлює національну музейну політику, музеєзнавство і музейну практику.

За своїм профілем музеї поділяються на такі види: історичні, археологічні, краєзнавчі, природничі, літературні, мистецькі, етнографічні, технічні, галузеві тощо. На основі ансамблів, комплексів пам'яток та окремих пам'яток природи, історії, культури таї територій, що становлять особливу історичну, наукову і культурну цінність, можуть створюватися історико-культурні заповідники, музеї-заповідники, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби.

## МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою музейної практики є закріплення та поглиблення знань, отриманих у процесі навчання, набуття навичок дослідницької, практичної та організаційної роботи в галузі музейної справи, необхідних для педагогічної, науково-дослідницької та культурно-просвітницької діяльності майбутніх фахівців.

Організація навчально-музейної практики на всіх етапах спрямована на забезпечення безперервності та наступності оволодіння студентами знань та практичних навичок у відповідності до вимог, які висуваються до рівня підготовки студентів мистецьких спеціальностей.

Практика повинна ознайомити студентів з організацією, станом та перспективами музейної справи для наступної науково-просвітницької діяльності та використання отриманих навичок у виборі майбутнього фаху. Метою музейної практики є і вивчення основ музеєзнавства (музейної справи), структури й форм роботи різних відділів музею, а також принципи й правила оформлення виставок й експозицій.

Основними *завданнями* музейної практики є:

- *евристичні завдання* музейної практики зводяться до сприяння професійній орієнтації та науково-дослідницькій адаптації студентів-мистецтвознавців;

- *освітні завдання* полягають у розвитку інтересу до мистецтва сучасного суспільства в репрезентації сучасного музею, збереженні цінностей національної культури;

- *навчально-методичні завдання* практики передбачають ознайомлення студентів з основними принципами комплектування музейних зібрань, засобами забезпечення збереженості фондів, організацією їх експедиційної, науково-дослідницької, експозиційно-виставкової, культурно-просвітницькою діяльністю, роботою з реставрації та консервації пам'яток історії й культури;

- *прогностичні завдання* полягають у формуванні нової концепції музейного будівництва, яка повинна сприяти у майбутньому збереженню пам'яток та предметів старовини, залучення громадськості до історії та мистецтва України.

Окрім вищезазначеного проведення практики повинно:

– поглибити і закріпити теоретичні знання з дисциплін предметної підготовки («Історія мистецтва Стародавнього Світу», «Історія зарубіжного мистецтва», «Історія українського мистецтва», «Історія архітектури», «Історія декоративно-прикладного мистецтва» тощо);

– сприяти оволодінню основам музеєзнавства, музеєзнавчого дослідження експонатів;

– ознайомити студентів з експозиціями та фондами художніх та краєзнавчих музеїв Чернігівської області;

– сформувати у студентів уміння, необхідні при організації музеїв та проведенні екскурсій, набуття знань та практичних навичок використання експозицій музеїв у дослідницькій та творчій роботі, у викладанні мистецьких дисциплін.

***У результаті проходження практики у музеї студенти повинні:***

***знати:*** структуру музею, його основні відділи, фонди, бібліотеку тощо; наукову й краєзнавчу роботу музею; історію музею, його партнерські зв'язки з іншими музейними установами України, Європи і світу; набір послуг, наданих музеєм населенню й організаціям; Інформаційну базу музею, методику опису, класифікації, каталогізації експонатів; роль меценатства й спонсорства у роботі музею; технологію зберігання й консервації предметів старовини; історію великих музеїв України та Світу (Ермітаж, Лувр, Третьяковську галерею, Прадо та ін.); питання організації безпеки музейних фондів; базу правових та нормативних документів, що регламентують музейну діяльність; мережу музеїв Хмельниччини.

***вміти:*** у результаті проходження практики студенти повинні засвоїти професійні навички роботи з музейними фондами з урахуванням сучасних методик вітчизняних та іноземних спеціалістів. Музейна практика повинна стимулювати інтерес до колекцій та фондів місцевих музейних колекцій і пам'яток і пам'яток культури, розвивати інтерес до краєзнавчої та науково-практичної діяльності. У процесі проходження студенти повинні набути навички науково-дослідної роботи з документами і матеріальними музейними колекціями й фондами через їхню безпосередню участь у різних видах практичної діяльності музею.



Практика повинна відкрити широкі можливості використання документальних матеріалів у науково-дослідній роботі студентів, стимулювати інтерес до місцевої історії та культури. Музейні зібрання є національним здобутком і об'єктом вивчення різних гуманітарних дисциплін.

### СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Загальна характеристика	Характеристика практики
Кількість кредитів - 3	Рівень вищої освіти <i>перший</i>	Музейна практика
Загальна кількість годин: 120 2,7 тижні (1 тиждень - 45 год.)	Ступінь вищої освіти <i>Бакалавр</i>	Рік підготовки: 3
		Семестр: 7
		Практична робота: 1 год. Самостійна робота: 120 год.
		Вид підсумкового контролю: <i>диференційований залік</i>
	Спеціальність <i>023 Образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, реставрація</i>	

## ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ

№ з/п	Зміст практики	Обсяг навчальних занять (кількість годин)			
		Разом	Практична робота	Самостійна робота	Індивідуальні завдання
1.	Настановна конференція	0,5	0,5		
2.	Методичні рекомендації з проходження музейної практики				
3.	Тема 1. Загальна історія музейної справи в м. Чернігів	16		16	
4.	Тема 2. Вивчення музейного фонду та експозицій бази практики	14		14	
5.	Тема 3. Науково-фондова робота в музеї	14		14	
6.	Тема 4. Експозиційно-виставкова діяльність музею	14		14	
7.	Тема 5. Знайомство з виставками Чернігівського обласного художнього музею імені Г. Галагана	14		14	
8.	Тема 6. Основи екскурсійної діяльності	14		14	
9.	Тема 7. Набуття практичних навичок: виконання колективних та індивідуальних завдань	19			19
10.	Оформлення звітної документації	14		14	
11.	Підсумкова конференція	0,5	0,5		
<b>Разом за навчальним планом</b>		<b>120</b>	<b>1</b>	<b>100</b>	<b>19</b>

## МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Домінантою навчальної музейної практики є ознайомлення студентів із завданнями, планами, організаційною структурою, режимом роботи, специфікою комплектування музейних фондів, їх складом, систематизацією, збереженням і вивченням. У процесі практики студенти працюють у музейних фондах, вивчають експозиції творів образотворчого мистецтва, аналізують останні, розробляють відповідні екскурсії.

Підчас музейної практики передбачається ознайомлення студентів з роботою музеїв мистецтвознавчого (художнього) й історичного профілю. Важливим аспектом практики є ознайомлення студентів-практикантів з роботою відділів охорони пам'яток історії та культури, зокрема архітектури, а також із специфікою фондового складу Чернігівського обласного художнього музею імені Г. Галагана.

Практика проводиться у вигляді дослідницької роботи, яка супроводжується співбесідами з керівником практики та провідними фахівцями музеїв.

Під час навчальної музейної практики студенти беруть безпосередню участь у музейній роботі: періодично звітують про результати власної науково-дослідної роботи, беруть участь в культурно-освітніх заходах музеїв, створюють музейні експозиції, розробляють тексти екскурсій відповідно до експозицій творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Навчальна музейна практика завершується підсумковою конференцією та заліком.

## ЕТАПИ ПРАКТИКИ У МУЗЕЇ

Проведення музейної практики складається з трьох етапів: підготовчого, основного і підсумкового.

*Підготовчий етап* розпочинається під час вивчення курсів «Теорія та історія образотворчого мистецтва», «Етнологія», «Арт-менеджмент», у процесі яких студенти одержують окремі відомості про роль музеїв у збереженні етнокультурної спадщини українського народу. Координує роботу і завчасно повідомляє студентів про майбутню практику *кафедра мистецьких дисциплін*. Під час настановчої конференції керівник практики знайомить студентів з метою, завданнями та сутністю навчальної музейної практики; інформує про зміст звітної документації. На вступному

занятті студентів інформують про необхідність дотримання на базах практики режиму праці, правил ведення поточних записів та інших правил внутрішнього розпорядку музейної установи.

Перед початком музейної практики студент повинен *знати*:

1. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 року №249/95-ВР, який регулює суспільні відносини в галузі музейної справи, встановлює правові, економічні, соціальні засади наукового комплектування, вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, діяльності музейних закладів в Україні; *Інструкцію з організації обліку музейних предметів від 12 серпня 2016 року*, яка визначає порядок та основні вимоги до організації обліку музейних предметів державної частини Музейного фонду України, предметів музейного значення, предметів і матеріалів науково-допоміжного фонду

2. Основи музейної справи, правила поведження у музейних установах.

3. Особливості матеріальної та духовної культури населення Чернігово-Сіверщини.

*Основний етап* включає безпосередню роботу студентів на базі практики.

У перший день практики директор музею чи його заступник проводять зі студентами бесіду про роботу музею. Студенти знайомляться з роботою відділів бази практики та розподіляються по робочих місцях.

Програмою практики передбачено також проведення ознайомчої екскурсії з метою отримання студентами більш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію окремих підрозділів, діючу систему управління та функціонування.

У перший день практики студенти знайомляться з організацією комплектування музейних фондів (особливості виявлення, відбору та набуття предметів музейного значення) та фондовою роботою (обліком, вивченням, зберіганням музейних-зібрань). На робочих місцях студенти-практиканти займаються обліком та обробкою музейних матеріалів.

У наступні дні практики відбувається знайомство з експозиційною роботою – побудовою музейних експозицій та виставок. На робочих місцях студенти підбирають та вивчають

матеріали з окремих тем історії краю, вивчають структурні та тематико-експозиційні плани.

В період проходження студентами практики для них керівником-методистом спільно з керівником бази практики (чи його заступником) проводиться практичне заняття. Воно повинно сприяти поглибленню теоретичного рівня набутих студентами знань. Під час заняття викладачами використовуються матеріальні можливості і наявна матеріальна база практики.

Надалі відбувається знайомство студентів з науково-освітньою роботою музею – проведенням екскурсій, лекцій, зустрічей, консультацій тощо. Практиканти беруть участь у організації зустрічей, тематичних заходів відповідно до плану роботи музею, відбирають матеріали та складають плани тематичних екскурсій з учнями по експозиціях музею.

Із студентами проводяться тематичні екскурсії по музею методичного характеру. Для поширення світогляду і ерудиції студентів можливе також проведення екскурсій не тільки на безпосередній базі практики, але і в інших музейних установах.

Заплановані навчальні екскурсії покликані сприяти ефективному виконанню студентами завдань їх індивідуального плану та програми практики загалом.

Конкретні види роботи та час їх виконання визначаються для студентів працівниками музею відповідно до плану роботи цієї установи. Однак, вони обов'язково повинні охоплювати питання фондової, експозиційної та науково-освітньої роботи музею, які є основними для музейного працівника.

Останній день практики відводиться студенту для впорядкування та оформлення звітної документації. В кінці останнього дня практики проводиться нарада за її підсумками.

## **ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ**

Під час проходження музейної практики з метою активізації діяльності студентів, розширення їх світогляду, підвищення ініціативи, надання практиці більш конкретного і цілеспрямованого характеру передбачено виконання кожним студентом низки індивідуальних завдань. Це дає змогу набутися вміння і навички самостійного розв'язання виробничих, наукових чи організаційних завдань.

Індивідуальні завдання формуються відповідно вимог навчальних програм та особливостей бази практики. Вони

визначають конкретні напрямки діяльності студента під час практики: як ті, що виконуються ним особисто, так і у складі мікрогрупи.

Під час музейної практики студент повинен виконати такі завдання індивідуального характеру:

- ознайомитися з організацією комплектування музейних фондів, методикою виявлення, відбору та набуття предметів музейного значення;

- здійснювати пошук документів та інших джерел з теми дослідження у фондах та експозиціях музею;

- практично провести роботу фондоутворюючого характеру: обробка, вивчення, зберігання музейних зібрань;

- здійснити облік фондових матеріалів (записи у «Книзі надходжень основного фонду», «Книзі надходжень науково-допоміжного фонду», «Книзі тимчасового зберігання», «Інвентарній книзі»);

- розробити проект експозиції з визначеної теми і заповнити Тематико-експозиційний план;

- опанувати методику проведення екскурсій, підготувати і провести одну з них за обраною тематикою;

- оформити «Технологічну мапу екскурсії».

### *Облік фондових матеріалів*

Основу музейних фондів складають музейні предмети та науково-допоміжні матеріали. Саме через музейні предмети музей здійснює свою основну соціальну функцію – документування. Для підготовки музейного предмета до всебічного музейного використання проводиться його наукове опрацювання. Вивчення музейного предмета є основним напрямом науково-дослідницької роботи в музеї і полягає у визначенні музейного значення предмета через виявлення його наукової, мистецької, історичної чи меморіальної цінності. Важливе значення має визначення їх цінності. Основними критеріями є: походження, зміст, наукова та художня цінність, зовнішня особливість. Варто зазначити, що музейні предмети вивчаються при допомозі різних методик. Музейна діяльність тісно переплітається із профільними музейними дисциплінами. Так, для вивчення творів мистецтва (насамперед у пізнавальному плані) використовують методики мистецтвознавства. Музейний предмет є не лише джерелом знань, але й культурною цінністю, своєрідним джерелом емоцій. Іншими

словами він виявляє атрактивність, тобто здатність вражати, викликати емоції.

Вивчення музейних предметів складається із трьох послідовних етапів: 1) атрибуція предметів, тобто їх визначення; 2) класифікація та систематизація; 3) інтерпретація (трактування, тлумачення, тобто пояснення їх суті). Процес атрибуції насамперед переслідує ціль виявити притаманні саме конкретному музейному предмету ознаки – фізичні властивості, функціональне призначення, історію походження і побутування, датування, тобто визначення часу його створення (виготовлення) чи побутування. Завершальний етап вивчення музейних предметів передбачає критичний аналіз та інтерпретацію їх як джерел знань та емоцій. Тут важливо поєднати результати атрибуції і систематизації. Це дозволить з'ясувати наступне: оригінальність музейного предмета, його достовірність, об'єктивність закладеної в ньому інформації; атрактивні, експресивні і комунікативні властивості, приналежність до типових чи унікальних предметів, музейну цінність предмету. Варто відмітити, що характеристика і комплектування музейного фонду визначає наукову концепцію експозиції музею.

Зібрані музеєм матеріали слід обліковувати та належним чином зберігати. Основним документом обліку матеріалів музею є інвентарна книга, яка повинна бути пронумерованою та завіреною підписом керівника навчального закладу. Виправлення в інвентарній книзі не допускаються.

Для правильного заповнення інвентарної книги рекомендується спочатку на кожен музейний предмет заповнити облікову картку, графі якої відповідають графам інвентарної книги. Кожному музейному предмету присвоюється інвентарний номер.

Для отримання повної інформації про музейний предмет необхідно створювати облікову тематичну та топографічну картотеки.

*Облікова картотека* – включає фонди музею в порядку їх запису в інвентарній книзі обліку фондів. Ця картотека дублює інвентарну книгу та служить для обліку фондів.

*Топографічна картотека* – служить для реєстрації відомостей про переміщення музейного предмета в музеї. В ній вказується обліковий номер предмета, його найменування та місце знаходження в експозиції з обов'язковим зазначенням номера вітрини, шафи, полиці.

*Тематична картотека* – відображає тематичні розділи експозиції (теми, підтеми).

Потребує суворого обліку й екскурсійно-масова система. З цією метою в музеї ведуться: книга обліку відвідувачів та екскурсій; книга обліку масових заходів; книга обліку лекцій; книга обліку виставок.

### *Заповнення «Книги надходжень основного фонду»*

Індивідуальні завдання передбачають заповнення студентами «Книги надходжень основного фонду» – спеціальної книги, куди заносяться відомості про одержані музеєм матеріали. У ній є такі графи:

1. Обліковий номер.
2. Дата реєстрації предмета.
3. Назва, автор, стислий опис предмета (назва предмета розпочинається з предметного слова, наприклад «скриня дерев'яна»; стислий опис предмета має містити інформацію про дату і місце створення (за наявності) або виявлення, техніку виготовлення, інші характерні особливості, достатні для ідентифікації предмета, а також опис візуальних характеристик предмета (наявність клейм, марок, підписів в ньому тощо)).
4. Кількість одиниць зберігання (зазначаються кількість одиниць зберігання, зареєстрованих під одним обліковим номером (наприклад, кількість предметів у сервізі, меблевому гарнітурі тощо)).
5. Матеріал, розміри.
6. Проба і маса дорогоцінних металів, маса дорогоцінного каміння.
7. Стан збереженості (добрий (без пошкоджень), задовільний, незадовільний).
8. Вартість (оціночна та страхова вартість предмета у разі її визначення).
9. Джерело і спосіб надходження, реквізити акта приймання-передавання та інших документів (джерело надходжень: музей, галерея, органи доходів і зборів, інші фізичні та юридичні особи; спосіб надходження: закупівля, дарування, спадщина, обмін, експедиція, передавання тощо; реквізити акта приймання-передавання та інших документів: відповідного договору, заповіту, рішення суду, розрахункових та інших документів, що є підставою для прийняття предмета до фонду музею).



10. Облікові номери за інвентарними книгами (зазначаються облікові номери предмета, за якими він зареєстрований у інвентарній книзі та спеціальній інвентарній книзі).

11. Примітки (зазначається додаткова інформація (за потреби), зокрема дані про рух предмета, зміну його атрибуції та реквізитів документів, що є підставою для її зміни, тощо).

Сторінки «Книги надходжень» мають бути обов'язково пронумерованими, а на останньому листі вказується кількість сторінок і ставиться печатка музею. Одночасно із записом у «Книгу надходжень» заповнюється інвентарна картка, а на кожний музейний предмет наноситься інвентарний номер (він відповідає порядковому номеру в книзі) та скорочення найменування музею.

### *Заповнення інвентарної картки*

У ході практики студенти повинні навчитися заповнювати інвентарну картку експонату, яка включає: порядковий номер; назву речі; опис речі; час і місце, де знайдено річ; орієнтовне датування речі; стан її збереженості; матеріал і техніка виготовлення; прізвище та ім'я власника; прізвище та ім'я особи, яка передала експонат до музею; час передачі речі до музею. На інвентарній картці обов'язково вказується дата її заповнення та ставляться підписи складача документа і директора музею.

### *Реєстрація предметів в інвентарних книгах*

Усі предмети основного фонду музею підлягають науковій атрибуції. Під час якої музейні предмети систематизуються за групами з урахуванням профілю музею та специфіки його колекції.

У музеях художнього профілю предмети систематизуються за такими групами: 1) живопис: монументальний (мозаїка, фреска, настінний розпис у спосіб різних технік), станковий (іконопис, світський живопис), графіка (малюнок, гравюра, плакат); 2) декоративний розпис; 3) скульптура (кругла і плоска); 4) вироби народних художніх промислів: килимарство, ткацтво, вишивка, натиканка, скло, метал, кераміка, порцеляна, фаянс, різьблення тощо; 5) інші музейні предмети, що не належать до жодної із вищезазначених груп.

В музеях та відділах історичного профілю дещо іншими групами: 1) предмети археології; 2) предмети нумізматики (фалеристики, боністики, сфрагістики, медальєрики) та філателії; мемо-

ріальні предмети; 3) твори мистецтв; 4) архівні документи; 5) писемні джерела; 6) фономатеріали; 7) фотоматеріали; 8) кіно- та відеоматеріали; 9) інші музейні предмети, що не належать до жодної із вищезазначених груп.

Кожний предмет реєструється в інвентарній книзі за окремим обліковим номером. Предмети, що складають невелику групу зберігання, у тому числі тематичну колекцію (колекція монет, сервіз, меблевий гарнітур тощо), реєструються за одним обліковим номером з дробовим позначенням, яке вказує на загальну кількість предметів (наприклад, 34/15, де 34 – обліковий номер, а 15 – кількість предметів у цій групі).

В інвентарних книгах потрібно заповнити такі графи:

1. *Обліковий номер (інвентарний номер)*. Присвоюється кожному предмету, який стає його обліковим номером. Якщо надійшло декілька предметів, кожен з них отримує дробовий номер. Наприклад, чайний сервіз буде мати загальний номер – №50/1-6/, тобто включає 6 предметів. Кожен предмет сервізу отримує свій порядковий номер: №50/1, №50/2 і т.д.

2. *Дата реєстрації предмета*. Проставляється дата реєстрації предмета в книзі.

3. *Назва, автор, розгорнутий опис предмета* (зазначаються: назва предмета, яка починається з предметного слова, наприклад «комірець білий», «шабля козацька»; автор або виробник предмета (за наявності); розгорнута інформація про предмет з описом характерних особливостей предмета, достатніх для його ідентифікації, а також візуальних характеристик предмета (наявність клейм, марок, підписів на ньому тощо).

4. *Час, місце виявлення (створення), побутування* (зазначаються дата і місце створення або виявлення (за наявності) та побутування предмета).

5. *Матеріал, техніка виготовлення, розміри* (зазначаються матеріал, з якого виготовлений (створений) предмет, техніка виготовлення, розміри (за потреби)).

6. *Кількість* (зазначається кількість одиниць зберігання, зареєстрованих під одним обліковим номером (наприклад, кількість предметів у сервізі, меблевому гарнітурі тощо)).

7. *Проба і маса дорогоцінного металу, маса дорогоцінного каміння* (зазначаються проба і маса дорогоцінних металів, маса дорогоцінного каміння відповідно до акта експертних випробувань).

Якщо дорогоцінний метал є складовою частиною предмета, вказуються загальна маса предмета, назва, проба і маса кожного дорогоцінного металу, що входить до складу цього предмета, із зазначенням частин, деталей предмета. За наявності у складі предмета дорогоцінного каміння вказуються назва кожного каменю і його маса у каратах. До цієї графі також вносяться дані про масу предметів нумізматики незалежно від матеріалу, а також зразків цінних мінералів, кристалів і геологічних зразків, у тому числі позаземного походження (метеоритів).

8. *Стан збереженості* (зазначається ступінь збереженості (добрий (без пошкоджень), задовільний, незадовільний). У графі фіксуються усі дефекти: пошкодження, втрати, тріщини, сколи, осипи фарбового шару, відсутність будь-якої частини або фрагмента предмета тощо).

9. *Вартість предмета* (зазначається оціночна та страхова вартість предмета у разі її визначення).

10. *Джерело і спосіб надходження, реквізити акта приймання-передавання та інших документів* (зазначаються: джерело надходження: музей, галерея, органи доходів і зборів, інші фізичні та юридичні особи; спосіб надходження: закупівля, дарування, спадщина, обмін, експедиція, передавання тощо; реквізити акта приймання-передавання та інших документів: відповідного договору, заповіту, рішення суду, розрахункових та інших документів, що є підставою для приймання предмета до фонду музею).

11. *Облікові номери реєстрації у книзі надходжень та спеціальній інвентарній книзі* (зазначаються облікові номери предмета, за якими він зареєстрований у книзі надходжень основного фонду та спеціальній інвентарній книзі).

12. *Відмітка про внесення до державних реєстрів* (зазначаються дата і номер наказу Мінкультури про внесення предмета до Державного реєстру національного культурного надбання, дата внесення предмета до Реєстру культурних цінностей, втрачених під час та внаслідок Другої світової війни (бібліотеки, музеї), Реєстру культурних цінностей, повернених до України, та/або Реєстру культурних цінностей, які знаходяться в національному розшуку).

13. *Примітки* (зазначається за потреби додаткова інформація, зокрема дані про рух предмета, зміну атрибуції та реквізити документів, що є підставою для її зміни, тощо).

## *Вимоги до створення музейної експозиції*

Концепція побудови експозиції передбачає наукове, художнє, технічне й робоче проектування експозиції. Раціональним бачиться побудова експозиції за тематико-хронологічним принципом (експозиційні матеріали висвітлюють тему в хронологічному порядку). Для наочного встановлення логічних зв'язків між окремими групами музейних предметів використовуються науково-допоміжні матеріали. Для майбутньої експозиції складається два види плану: тематико-структурний і тематико-експозиційний. Основою експозиції є музейний предмет, а його структурною одиницею служить тематико-експозиційний комплекс, тобто комплекс речових, документальних та інших пам'яток, що об'єднані між собою тематично та є основним ланцюгом експозиції.

Створення експозиції – складний процес, який містить цілий ряд необхідних етапів організації.

*Перший етап* – наукова підготовка експозиції: складання плану експозиції, розробка експозиційних матеріалів.

*Другий етап* – художнє оформлення експозиції: розробка плану художнього оформлення експозиції; оформлення експозиційних приміщень і матеріалів.

*Третій етап* – монтаж експозиції, завершення дизайну композиції.

Правильно визначена *експозиційна тема* відкриває шлях до найбільш доцільного використання музейних фондів.

Всі музейні об'єкти згідно з їх значенням у контексті експозиції можуть бути розподілені наступним чином:

1. Оригінали.
2. Точні відтворення оригіналів та їх наукові реконструкції.
3. Художні твори, що використовуються не як пам'ятки культури, зокрема образотворчого мистецтва, а як ілюстрації подій, фактів, явищ.
4. Науково-допоміжні матеріали.
5. Тексти: наскрізні, змістові, пояснювальні.

Критерієм оцінювання предметів при формуванні художньої експозиції повинна бути їх мистецтвознавча цінність та тематична зумовленість. При цьому кожен експозиційний предмет подається

не ізольовано, а в комплексі з іншими. Творче здійснення експозиційного задуму – найважливіше питання для мистецтвознавця, який вивчає експозиційний план, перш ніж почати розробку проекту.

При оформленні експозиції необхідно врахувати не тільки її змістову специфіку, а й особливості дизайну. Слід грамотно вирішити питання композиції, кольорових співвідношень, освітлення, використання сучасних мультимедійних і демонстраційних засобів, правильного змістового акцентування, розташування об'єктів експозиції в просторі. Легкість засвоєння експозиційного матеріалу може бути забезпечена завдяки притаманним музейній експозиції предметності, наочності, емоційній та візуальній насиченості.

Відкриття експозиції не є ознакою її остаточного завершення. Музейна художня експозиція вимагає подальших мистецтвознавчих досліджень: складання путівників, каталогів, створення наукового архіву тощо.

### *Методичні рекомендації щодо розробки «Тематико-експозиційного плану»*

При складанні тематико-експозиційного плану в Музеї історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, який виступає базою практики, за кожним студентом закріплюється окрема частина експозиції. Практикант, керуючись рекомендаціями керівника-методиста та зразком, повинен описати музейні матеріали, що складають ту чи іншу експозицію.

Працюючи над індивідуальним завданням, студенти повинні розуміти, що тематико-експозиційний план є особливо важливим етапом побудови експозиції будь-якого музею. Суть цього етапу полягає в дальшому відборі і групуванні експозиційних матеріалів у відповідності з розширеною тематичною структурою.

Тематико-експозиційний план являє собою повний і послідовний виклад змісту всіх розділів (тем, підтем), а також перелік усіх експонатів і матеріалів, за допомогою яких ці теми будуть відображені в майбутній експозиції. Це остаточний документ, у якому реалізується основний задум авторів експозиції. Він є одночасно і завданням для художнього оформлення музею.

У плані передбачається розміщення і групування експонатів відповідно до основної мети експозиції і кожного експозиційного комплексу. Всередині кожного експозиційного комплексу слід дотримуватися групування експонатів за змістом.

### *Тематико-експозиційний план складається за такими графами:*

1. Тематична структура експозиції (назва розділів, тем і підтем).
2. Номер експонатів по порядку.
3. Назви і зміст експонатів (тексти, цитати, анотації, етикетки).
4. Тип експоната (текст, оригінал, копія, фото, макет, карта тощо).
5. Кількість експонатів.
6. Розмір експоната.
7. Місце в експозиції.
8. Місце зберігання експоната або джерело надходження в експозицію.
9. Примітка.

### *Вимоги до складання текстів та проведення музейної екскурсії*

Музейна екскурсія розглядається як основна форма науково-освітньої роботи музею. Сутність такої екскурсії – огляд музейної експозиції, її окремих складових, фондосховищ. Головна ознака музейної екскурсії – її тематичність, яка є об'єктивною похідною принципу тематичної побудови музейної експозиції.

Підготовка музейної екскурсії має певну послідовність і включає такі етапи:

- формування теми екскурсії і визначення мети;
- складання бібліографії;
- вивчення літератури, джерел, експозиції і експонатів;
- відбір об'єктів екскурсійного показу і складання маршруту;
- робота над змістом екскурсії;
- робота над методикою проведення екскурсії, визначення найбільш доцільних методів і прийомів;
- підготовка і оформлення тексту та методичної розробки екскурсії;
- включення екскурсії в загальну екскурсійну тематику;
- робота над удосконаленням екскурсії.

Визначаючи зміст екскурсії, необхідно звернути увагу на її структуру, мету, головні об'єкти показу, тривалість. *Вступ* має підготувати екскурсантів до сприйняття екскурсійного матеріалу. Спочатку слід розповісти про історію музею і його значення, дати

загальний матеріал по темі. Вступ повинен бути яскравим, лаконічним і актуальним. Необхідно пам'ятати, що початок екскурсії – найвідповідальніший момент, коли у екскурсантів складається перше враження про екскурсовода.

*Основна частина* – власне екскурсія – будується на поєднанні показу з розповіддю. Її зміст складається з окремих підтем, які розкриваються на об'єктах показу і об'єднані головною темою. Ця тема обумовлює спрямування екскурсії, співвідношення її частин, обсяг конкретного матеріалу, пов'язаного з об'єктами та принцип її викладання. Тільки логічно розкриваючи тему, можна побудувати струнку композицію екскурсії.

Логіка побудови екскурсії визначає не тільки її розподіл на підтеми, а й встановлення зв'язку між ними. В екскурсії вони здійснюються за допомогою логічних переходів. Логічні переходи об'єднують розповідь і показ в єдине ціле. Внутрішній зміст переходів повинен витікати із змісту розповіді на об'єктах.

На *закінчення* екскурсовод підводить підсумки, відповідає на запитання екскурсантів, називає літературу, яку можна прочитати по темі екскурсії. На цьому етапі закріплюється зміст побаченого і почутого екскурсантами в ході екскурсії. Екскурсовод може порекомендувати, що ще можна подивитися в музеї.

*Заключний етап*, який підводить підсумок всієї роботи з підготовки екскурсії, включає написання тексту екскурсії і розробки «Технологічної мапи екскурсії», яка повинена максимально відображати реальну екскурсію. Робота над текстом дозволяє екскурсоводу чітко продумати матеріал для розповіді, відібрати найголовніше, намітити логічний хід викладання матеріалу, більш точно узагальнити його, сформулювати висновки. Працюючи над текстом, екскурсовод закріплює знання з теми, творчі знахідки.

На титульній сторінці тексту передує титульний лист, на якому вказують повну назву музею, тему екскурсії, тривалість екскурсії, вікову категорію та склад екскурсантів, прізвище укладача, дату написання та затвердження екскурсії.

Методична розробка визначає тему, мету, маршрут і об'єкти показу, тривалість, методичні прийоми показу і розповіді. Її об'єм залежить від теми і тривалості екскурсії. Методична розробка повинна бути правильно оформлена. У ній дається розгорнута

цільова установка і план екскурсії. Розробка має спеціальну форму. У першій графі вказується місце зупинки біля експонатів чи об'єктів екскурсії. В наступній графі зазначаються експонати та об'єкти показу, фіксується час, необхідний для розповіді.

У п'ятій графі подається план і розкривається основний зміст екскурсії. Матеріал викладається в тезисній формі і має відображати основні події і факти, які розкриваються на конкретних експонатах та об'єктах. Тут даються тези виступу, висновки, узагальнення і закінчення.

У графі «Методичні вказівки» визначається, як слід показати і пояснити матеріал, які методичні прийоми використовуються при демонстрації експонатів чи об'єктів, які документи, цифри, мемуари, художні тексти, ілюстрації, як зробити логічний перехід до наступного об'єкта, до наступної зупинки на маршруті екскурсії, як і коли використовувати технічні засоби.

### *Методичні прийоми показу*

Прийоми показу дозволяють полегшити спостереження за об'єктом, виділити його особливості, «побачити» вже неіснуючі архітектурні деталі, історичні події минулого. Серед них слід виділити:

1. *Приєм попереднього огляду* використовується, коли екскурсанти знаходяться на місці розташування об'єкта. Екскурсовод орієнтує групу на те, що саме слід побачити в ході спостереження, які риси рекомендується виділити.

2. *Приєм панорамного показу* дає можливість сприйняти широку картину, коли до поля зору екскурсантів потрапляє відразу велика кількість об'єктів: вежі, дзвіниці, мури фортець тощо.

3. *Приєм зорової реконструкції* полягає в тому, щоб за допомогою розповіді відтворити вигляд зруйнованої частково або повністю історичної будівлі.

4. *Локалізація подій* – зв'язок події з конкретною місцевістю.

5. *Абстрагування уявного* – виділення з цілого якихось частин з метою подальшого глибшого спостереження.

6. *Приєм зорового порівняння* спирається на співставлення різних предметів.

7. *Приєм зорової аналогії* побудований на порівнянні об'єкта з фотографією, малюнком або з об'єктами, побаченими раніше.

8. *Приєм переключення уваги* – з об'єкта, що спостерігається, пропонується перевести погляд на інший предмет.



## *Вимоги до екскурсовода*

Центральною фігурою під час проведення екскурсії є екскурсовод. Він повинен:

1. Стояти обличчям до групи, не закриваючи експозицію, за необхідності повертатися до вітрин і показувати експонати, про які розповідає.

2. Розповідати потрібно не дуже швидко, щоб була можливість оглянути експонати.

3. Екскурсовод має право читати текст цитат, документів, вміщених в експозицію.

*Підсумковий етап* музейної практики передбачає завершення оформлення студентами матеріалів практики, зокрема, щоденника, звіту та індивідуальних завдань, а також проведення підсумкової наради. Щоденник і звіт студент-практикант зобов'язаний подати керівнику-методисту у визначений термін.

## **ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ МУЗЕЙНОЇ ПРАКТИКИ**

Контроль за виконанням студентами плану музейної практики забезпечується керівниками бази практики, а також керівниками-методистами від Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Організація контролю на базах практики характеризується різноманітністю, різномірністю і залежить від специфіки роботи установи, в якій здійснюється практика, основних завдань індивідуального плану роботи студентів.

*Основними формами контролю* є: облік присутності студентів на базі практики; фіксація часу початку і закінчення роботи студента; запис про виконаний об'єм роботи впродовж кожного дня практики (здійснюється студентом у щоденнику практики і засвідчується керівниками); перевірка керівниками-методистами виконання кожним студентом, зокрема, і мікрогрупою в цілому завдань практики (здійснюється керівниками-методистами в обов'язковому порядку після завершення практики); захист студентом-практикантом звіту про проходження практики (здійснюється кожним студентом зокрема у визначений керівниками-методистами час після проходження практики).

Здійснення контролю за проходженням студентами музейної практики повинно сприяти її чіткому проведенню, забезпеченню досягнення мети і завдань програми практичного курсу з визначених навчальних дисциплін. Він є складовою частиною процесу формування у студентів навиків самоорганізації праці і самоконтролю.

## ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

**Щоденник** проходження студентом музейної практики є одним з базових документів звітної документації. Він повинен містити основні відомості про студента (прізвище, ім'я, по-батькові, курс, група), керівників-методистів (прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання), графік проходження практики (початкова і кінцева дати). Щоденник ведеться за загальною університетським зразком. Він повинен містити конкретну інформацію про проведену роботу впродовж практики.

Щоденник практиканта заповнюється від руки і в обов'язковому порядку подається керівнику-методисту для виставлення оцінки. Зразок оформлення щоденника студента-практиканта додається.

У щоденнику студенти фіксують інформацію про етапи проходження та результати навчальної музейної практики, а саме:

- інформація про історію створення музею, зміст його роботи, організаційну структуру, перспективні плани;
- опис фондів, джерела та методи їх комплектування, особливості обліку, умов збереження та створення колекцій;
- аналіз і характеристика існуючих музейних експозицій творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- аналіз і характеристика створених студентами музейних експозицій творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- план-проспект мистецтвознавчої екскурсії за матеріалами музейної експозиції.

У **звіті** необхідно коротко і конкретно описати обсяг роботи виконаний студентом впродовж усього терміну проходження практики. Структура звіту включає: титульну сторінку; короткі відомості про місце проходження практики; інформацію про роботу, виконану студентом впродовж терміну проходження практики (складання фондової документації, тематико-експози-

ційного плану, заповнення інвентарної картки, робота над текстом екскурсії тощо).

Щоденник практики, а також ілюстрований (фотографічний) звіт створеної експозиції, текст мистецтвознавчої екскурсії за матеріалами музейної експозиції студенти-практиканти здають на кафедру образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва і реставрації творів мистецтва.

## **ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ**

### *Критерії оцінювання музейної (культурологічної) практики студентів*

При виставленні підсумкової оцінки враховується думка співробітників музею, рішення та характеристика директорів (чи їх заступників) баз практики, керівника-методиста, а також якість виконання звітної документації, практичні результати роботи студентів. Оцінка практики складається з 3-х складових – змісту звітної документації (щоденник, звіт), характеристики (оцінки керівника від бази практики), оцінки захисту практики. Оцінка заноситься в залікову відомість і індивідуальну відомість студента.

При оцінюванні результатів проходження практики студентом враховуються: систематичність роботи, рівень знань, продемонстрований у ході практики; щоденник студента-практиканта, рівень виконання індивідуальних завдань. При виставленні балів за захист практики оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем включених до програми практики тощо. Результати практики оцінюються за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка визначається, виходячи з кількості набраних балів і їхніх ваг, що наведені у таблиці.

<b>№ з/п</b>	<b>Види робіт</b>	<b>Максимальна кількість балів</b>
1	Виконання групових завдань	10
2	Виконання індивідуальних завдань (по 10 балів): - обік фондкових матеріалів; - розробка тематико-експозиційного плану; - оформлення технологічної мапи екскурсії.	30
3	Наявність фото- відеоматеріалів заходів, передбачених програмою практики	10
4	Оформлення та своєчасна здача звітної документації про проходження практики	20
5	Наявність позитивного відгуку з бази практики	10
6	Систематичне відвідування бази практики	10
7	Виступ на звітній науково-практичній конференції	10
<b>Разом</b>		<b>100</b>

## ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
67-74	D (задовільно)	задовільно	
60-66	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)		

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінки
90-100	відмінно	Творче використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; прагнення до отримання професійних навичок; активна участь у житті колективу; повне виконання вимог керівника практики; відсутність запізень і пропусків, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни; високий рівень виконання програми практики; висока оцінка, отримана за місцем проходження практики; своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів; активна участь у підсумковій конференції.

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінки
75-89	добре	Використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; прагнення до отримання професійних навичок; посильна участь у житті колективу; виконання вимог керівника практики в міру можливості; відсутність запізень і пропусків занять, порушень техніки безпеки та трудової дисципліни; високий рівень виконання програми практики; висока оцінка, отримана за місцем проходження практики; своєчасно виконаний, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів з незначними зауваженнями; участь в підсумковій конференції.
60-74	задовільно	Недостатнє використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; недостатнє прагнення до отримання професійних навичок; посильна участь у житті колективу; виконання вимог керівника від бази практики в міру можливості; часті запізнення (1-3 рази) і пропуски занять (1-2 рази) за час проходження практики без поважної причини; задовільний рівень виконання програми практики; задовільна оцінка, отримана за місцем проходження практики; своєчасно виконаний, акуратно оформлений пакет звітних документів з незначними зауваженнями; участь в підсумковій конференції.
1-59	незадовільно	Відсутність спроб до використання теоретичних знань у реалізації практичних завдань; відсутність прагнення до отримання професійних навичок; байдуже ставлення до життя колективу; ігнорування вимог керівника практики; часті запізнення і пропуски занять за час проходження практики без поважної причини; не виконання програми практики, її цілей і завдань; грубі порушення якості та строків надання звітних документів; відсутність на підсумковій конференції.

Після проведення заліку за підсумками практики його результати фіксуються керівником-методистом в екзаменаційній відомості. Підсумки музейної практики обговорюються на засіданнях кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва і реставрації творів мистецтва.

Студент, що не виконав програму практики й отримав незадовільний відгук з місця її проходження або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге або відраховується з навчального закладу.



# **П**ЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ДИТЯЧИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ХУДОЖНІХ ТА МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ

## **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Педагогічна практика студентів-художників є важливою ланкою підготовки фахівців у системі вищої освіти. У ході практики не тільки закріплюються та поглиблюються теоретичні знання, яких набули студенти у ЗВО, а й виробляються навички та вміння педагогічної роботи. Основними умовами ефективності педагогічної практики є: теоретична обґрунтованість системи підготовки студентів; її навчальний, розвивальний і виховний характер; комплексний підхід до визначення завдань, змісту, форм і методів її організації та проведення; забезпечення наступності та системності на різних етапах її проведення.

**Мета педагогічної практики** полягає у підготовці студентів до виконання основних функцій педагогічної діяльності викладача, становленні і розвитку педагогічних компетенцій, формуванні професійних умінь і навичок під час застосування сучасних педагогічних технологій та засобів ІКТ.

### *Завдання педагогічної практики:*

- поглибити і закріпити теоретичні знання студентів й навчити застосовувати їх на практиці в навчально-виховній роботі з учнями у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти;
- сформувати у студентів вміння спостерігати й аналізувати навчально-виховний процес;
- навчити студентів здійснювати навчально-виховну роботу з учнями з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, спираючись на знання фахових методик;
- формувати вміння і навички виконувати професійні функції: конструктивну, мобілізуючу, організаторську, комунікативну та інформативну;



- формувати у майбутніх учителів педагогічну майстерність під час виконання ними обов'язків учителя образотворчого мистецтва;

- підготувати студентів до проведення різного типу занять з образотворчого мистецтва із застосуванням методів, що активізують пізнавальну діяльність учнів;

- виробляти вміння встановлювати міжпредметні зв'язки, використовувати: ефективні педагогічні прийоми та сучасні інформаційні технології навчання;

- навчити студентів працювати з колективами учнів, батьками, а також проводити індивідуальну виховну роботу з учнями, реалізовувати творчий, дослідницький підхід до педагогічної діяльності;

- розвивати й закріплювати у студентів повагу до педагогічної професії, виховувати національні, патріотичні, моральні, естетичні якості, стимулювати прагнення до вивчення спеціальних дисциплін та вдосконалення власних педагогічних здібностей.

## СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Загальна характеристика	Характеристика практики
Кількість кредитів - 6	Рівень вищої освіти <i>перший</i>	Музейна практика
Загальна кількість годин: 180 4 тижні (1 тиждень - 45 год.)	Ступінь вищої освіти <i>Бакалавр</i>	Рік підготовки: 3
		Семестр: 6
	Спеціальність <i>023 Образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, реставрація</i>	Практична робота: 1 год. Самостійна робота: 180 год.
		Вид підсумкового контролю: <i>диференційований залік</i>

## ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ

№ з/п	Зміст практики	Обсяг навчальних занять (кількість годин)			
		Разом	Практична робота	Самостійна робота	Індивідуальні завдання
1.	Настановна конференція				
2.	Методичні рекомендації з проходження практики.				
3.	<b>Тема 1.</b> Ознайомлення з особливостями функціонування закладу мистецької освіти, адміністрацією школи, класами та обладнанням	20		20	
4.	<b>Тема 2.</b> Вивчення планів навчальної та виховної роботи школи, календарних планів викладачів, планів гуртків та факультативів, планів роботи методичних об'єднань тощо	20		20	
5.	<b>Тема 3.</b> Складання календарного плану роботи на період практики	10		10	
6.	<b>Тема 4.</b> Вивчення педагогічного досвіду викладачів: спостереження, аналіз, вивчення документації	25		25	
7.	<b>Тема 5.</b> Складання планів-конспектів та проведення залікових занять з фахових дисциплін	30		30	
8.	<b>Тема 6.</b> Розробка та проведення мистецького виховного заходу.	16		16	
9.	Виконання творчого проєкту	20		20	
10.	<b>Тема 7.</b> Дослідження рівня креативності учнів класу.	14		14	
11.	Профорієнтаційний проєкт	15		15	
12.	Оформлення звітної документації	10		10	
13.	Підсумкова конференція				
<b>Разом за навчальним планом</b>		<b>180</b>		<b>180</b>	

## ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

#### *Складання плану заняття образотворчого мистецтва.*

У конспекті заняття конкретизуються мета й завдання діяльності керівника гуртка та учнів на занятті, основні етапи розкриття змісту, форми організації та методи навчання, а також способи стимулювання його ефективності та контролю результативності. Крім того, в плані визначаються темп роботи та часовий режим на кожну стадію.

Успішність планування занять залежить від обізнаності керівника гуртка щодо:

- цілей навчання та програмних вимог до образотворчої компетентності дітей кожного гуртка;
- змісту навчально-методичного комплексу;
- вікових особливостей дітей;
- дидактичних та методичних принципів навчання образотворчому мистецтву.

Схема заняття залежить від його *типу*:

- заняття засвоєння знань дітей;
- заняття формування умінь та навичок;
- заняття застосування знань, умінь і навичок;
- заняття узагальнення та систематизації знань дітей;
- заняття контролю результатів навчання.

Компоненти змісту комбінованого заняття:

- тема заняття;
- комплексна мета заняття: дидактична (розширення художнього світогляду дітей, формування у них образотворчих знань, умінь, навичок); розвивальна (розвиток художніх здібностей та естетичної культури дітей); виховна (виховання певних особистісних якостей дітей засобами образотворчого мистецтва);
- підготовка дітей до засвоєння нового матеріалу: сюди включається опитування дітей за вивченим матеріалом, перевірка самостійного завдання; обов'язково слід сформулювати запитання для фронтального та індивідуального опитування, передбачити методи перевірки та актуалізації знань дітей, встановити логічні зв'язки раніше вивченого з новим матеріалом, а також з сучасністю та особистими інтересами дітей;
- створення мотиваційної атмосфери вивчення нового матеріалу, проблемної ситуації (якщо це можливо), висунення перед дітьми завдань заняття чи постановки проблеми, забезпечення її сприйняття дітьми;
- основні стадії вивчення нового матеріалу з дітьми слід обов'язково виділити основні, найбільш важливі питання, назвати способи розв'язання проблем, організації сприйняття, осмислення та запам'ятовування засвоєних знань, умінь, навичок;
- самостійні завдання диференційованого характеру для закріплення матеріалу, що вивчався;
- узагальнення вивченого, висновки;
- самостійне завдання, диференційований інструктаж щодо його виконання;
- список необхідного обладнання заняття: дидактичні матеріали (книги, словники, картки), наочні посібники, технічні засоби навчання.

## ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час практики діяльність студентів здійснюється у таких напрямках:

### *1. Організаційний*

- беруть участь у настановчій конференції з педпрактики;
- ознайомлюються з навчально-виховним закладом (адміністрацією, вчителями образотворчого мистецтва);
- вивчають обладнання та оформлення фахових кабінетів;
- аналізують плани навчальної та виховної роботи школи, календарні плани вчителів образотворчого мистецтва, плани гуртків та факультативів, плани роботи методичних об'єднань тощо;
- складають індивідуальний план роботи на період практики, до якого включають навчальну, методичну роботу;
- беруть участь у підсумковій конференції з практики;

### *2. Фаховий*

- відповідно до кваліфікації аналізують навчальну програму з образотворчого мистецтва на період практики;
- ознайомлюються з необхідною навчально-методичною літературою;
- добирають і виготовляють дидактичний і наочний матеріал;
- відвідують всі заняття з фахових предметів, що проводить вчитель та колеги студенти протягом практики, виконують педагогічний аналіз відвіданих та самоаналіз власних проведених занять;
- розробляють розгорнуті плани-конспекти з відповідних тем, за якими проводять заняття з фахових предметів;

### *Вимоги щодо змісту, обсягу завдань:*

- проводять всі заняття з образотворчого мистецтва (рисунок, живопис, композиція) у певному закріпленому за студентом класі (не менше 24 годин), відвідують і аналізують заняття, проведені вчителями і студентами;
- проводять три залікових заняття (по одному з рисунка, живопису, композиції). Конспекти залікових занять затверджуються методистом не пізніше як за 5 днів до проведення.

- готують, протягом практики, одного учня до участі у творчому конкурсі, фестивалі тощо (додається фото творчої роботи та диплом учасника (за наявності));

- готують та виконують творчий проект (ескізний дизайн-проект, виставка дитячих або студентських робіт, навчально-творчий або виховний мистецький захід, майстер-клас, творча зустріч тощо), який узгоджується з сторонами практики;

- готують і проводять (в межах профорієнтаційної роботи) віртуальну екскурсію (або презентацію) секції образотворчого мистецтва кафедри мистецьких дисциплін;

- готують матеріали для презентації за наслідками практики на звітній конференції.

Після завершення педагогічної практики студенти повинні здати в останній день педагогічної практики, на кафедру мистецьких дисциплін таку **документацію**:

1. Щоденник студента про проходження педпрактики (описати особливості виконання видів роботи).

2. Витяг з протоколу педагогічної ради школи за підсумками педпрактики студентів або характеристика на студента.

3. Конспекти проведених занять з образотворчого мистецтва та аналізи відвіданих занять.

4. Результати тесту на креативність (Торренс) дітей одного з класу.

5. Конспекти трьох залікових занять з наочністю та фото дитячих робіт.

6. Фото-звіт про виконання творчих проектів з характеристикою від координатора проекту.

7. Презентація про перебіг та результати педагогічної практики.



## ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Переддипломна практика студентів є завершальним етапом навчання та проводиться на випускному курсі з метою узагальнення та вдосконалення здобутих ними знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної діяльності, а також до збору матеріалів для виконання дипломного проектування. Основою практики є самостійна робота студентів на рівні бакалавра. Для студентів, що проходять переддипломну практику першого (бакалаврського) рівня підготовки – робота пов'язується з тематикою дипломного проекту, під час якої студент має виконати індивідуальне завдання.

Метою переддипломної практики є удосконалення студентами сучасними методами, техніками та знаряддями праці в галузі їхньої майбутньої професії, формування у них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, загальних і фахових компетентностей для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Основними *завданнями* переддипломної практики є:

1. Поглиблення та закріплення теоретичних та практичних знань з дисциплін отриманих в університеті для всебічного використання їх у процесі фахової діяльності.

2. Сприяння психологічній готовності студентів до фахової діяльності з образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації.

3. Формування загальних і фахових компетентностей практичної діяльності.

4. Закріплення вмінь використовувати у фаховій роботі теоретичні знання, набуті в університеті.

5. Вивчення спеціальної, методичної і педагогічної літератури з метою підготовки до творчого розв'язання завдань образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації;

6. Здобуття фахових компетентностей бакалавра образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації. Худож-

ника декоративного мистецтва. Викладача дитячих спеціалізованих та мистецьких закладів освіти.

7. Вироблення творчого, дослідницького підходу до майбутньої професійної діяльності.

## **ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**

Переддипломна практика студентів є завершальним етапом навчання і проводиться на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними знань, практичних умінь та навичок, оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної трудової діяльності, а також збору матеріалів для виконання дипломного проекту.

Під час проходження практики студенти мають вивчити такі питання:

1. Закріплення теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення нормативних та вибіркових дисциплін фахового спрямування.

2. Характеристика проектного процесу виготовлення твору образотворчого мистецтва (реставрації), виробу декоративно-прикладного мистецтва. Управління проектними процесами в проектній діяльності. Сучасні дослідно-проектні методи проектної діяльності. Загальна характеристика проектного дослідження.

3. Систематизація результатів проектного дослідження. Узагальнені методики пошуку нових проектно-творчих рішень.

4. Система заходів щодо систематизації та оформлення результатів проведеного проектного дослідження виготовлення твору образотворчого мистецтва (реставрації), виробу декоративно-прикладного мистецтва.

5. Поглиблення та закріплення теоретичних та практичних знань з дисциплін отриманих в університеті для всебічного використання їх у процесі фахової діяльності.

6. Формування загальних і фахових компетентностей практичної діяльності.

7. Закріплення вмінь використовувати у фаховій роботі теоретичні знання, набуті в університеті.

8. Вивчення спеціальної, методичної і педагогічної літератури з метою підготовки до творчого розв'язання завдань образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації.

9. Здобуття фахових компетентностей бакалавра образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації.



Художника декоративного мистецтва. Викладача дитячих спеціалізованих та мистецьких закладів освіти.

10. Вироблення творчого, дослідницького підходу до майбутньої професійної діяльності.

## **БАЗА ПРАКТИКИ**

Для проходження переддипломної практики:

- кафедра мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

## **ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ**

Обов'язки відповідального за практику студентів СВО бакалавра від кафедр. Відповідальний за певну практику по кафедрі призначається завідувачем кафедри і підпорядковується безпосередньо завідувачу практики університету.

*Основними обов'язками відповідальних за практики від кафедри є:*

- своєчасне, до початку практики, складання і подання завідувачі практики університету для узгодження проектів наказів про проведення практик, листів-направлень та іншої документації на кожного студента, з дотриманням встановлених у НУЧК вимог;

- організація та проведення настановних конференцій з метою проведення інструктажів про порядок проходження практик, з техніки безпеки й охорони праці і попередження нещасних випадків та надання їм необхідних документів перед початком практики;

- забезпечення своєчасності формування студентами індивідуальних графіків проходження практики та отримання ними завдань від безпосередніх керівників;

- своєчасне ознайомлення студентів з вимогами до оформлення звітної документації, системою звітності та критеріями оцінювання, що регламентуються відповідною нормативною та методичною документацією з організації та проведення практики;

- проведення консультацій студентів щодо термінів і порядку проходження практики, оформлення звітної документації та її захисту;

- своєчасна організація та проведення захисту практики комісією;
- звітування на засіданні кафедри про підсумки практики;
- своєчасне складання звітів про проведення практик з дотриманням встановлених на кафедрі вимог;
- внесення пропозицій щодо вдосконалення організаційно-методичного забезпечення практик, а також інших навчально-методичних та звітних документів (враховуючи специфіку спеціальності);
- здійснення, за необхідності, разом з керівниками практики вибіркового контролю за проходженням практики студентами безпосередньо на базі практики.

### *Обов'язки керівників практик від кафедри мистецьких дисциплін*

Для безпосереднього наукового керівництва практикою кожного студента відповідно до навчального навантаження викладачів, кафедрами призначаються керівники практики, які, зазвичай, є керівниками пошукових робіт або викладають дисципліни спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація ОПП підготовки бакалавра.

До обов'язків керівників практик, призначених кафедрами, варто віднести:

- здійснення контролю прибуття студентів на практику та подання відомостей про їх прибуття завідувачам кафедр;
- надання допомоги студентові у виборі теми наукових і педагогічних досліджень та консультування щодо ретельного та всебічного вивчення літературних джерел;
- розробка та надання студентам індивідуальних завдань та вказівок для проходження практик, враховуючи специфіку галузі знань 02 Культура і мистецтво;
- забезпечення контролю за правильністю загального спрямування навчальної та пошукової роботи студентів під час навчання за СВО бакалавра;
- контроль за своєчасністю формування та виконанням індивідуальних графіків проходження практик студентами;
- організація індивідуальних навчальних занять студентів СВО бакалавра та керівництво їхнім практичним виконанням;

- консультування студентів щодо виконання індивідуальних завдань практик та оформлення звітної документації;
- своєчасне оцінювання роботи студентів за результатами проходження практик;
- здійснення вибіркового контролю за проходженням практики студентами СВО бакалавра безпосередньо на базах практики.

### ***Обов'язки студентів-практикантів***

Студенти під час проходження практик зобов'язані:

- до початку практики на настановних конференціях, а далі в індивідуальному порядку, одержати від керівника практики консультації щодо її проходження практики й оформлення необхідних документів;
- своєчасно (не пізніше зазначеної у направленні дати) прибути на базу практики;
- систематично працювати над виконанням завдань за програмою практики;
- вести щоденник практики, в якому фіксувати виконання відповідних етапів (розділів) календарного плану-графіку практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, зазначені у індивідуальному графіку її проходження, та вказівками керівника;
- виконувати діючі на підприємстві (в організації) правила внутрішнього розпорядку, строго додержуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- постійно підтримувати контакти з кафедрою та у призначений керівником практики від кафедри термін з'явитися на проміжний контроль;
- висвітлювати результати виконаної роботи та оформити їх у звіті про проходження практики, відповідно до встановлених і діючих вимог і структури та оформлення звіту;
- своєчасно подати на кафедри звітну документацію та у визначений термін захистити матеріали практики перед відповідною комісією.

## ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Починаючи з настановчих конференцій, які, як правило, проводиться у перший день практики, студенти зобов'язані вести індивідуальну планувальну документацію, що по закінченні практики подається в папці керівникам практик для перевірки. Враховуючи вид практики до звітної документації слід віднести:

1. Журнал роботи студента-практиканта.
2. Творчий дипломний проект.
3. Текстовий звіт про виконану роботу.
4. Фото, відеоматеріали, відеопрезентації.
5. Пояснювальна записка до творчого дипломного проекту.

Після завершення практики відбувається захист художньо-проектної (переддипломної) практики (дипломне проектування – твір образотворчого мистецтва (реставрації), виріб декоративно-ужиткового мистецтва, виступ в групі, на загальній конференції з презентацією відео,- фото сюжетів про діяльність студента під час художньо-проектної (переддипломної) практики).

### *Зміст основних звітних документів*

*Журнал (щоденник)* роботи студента-практиканта. Цей документ заповнюється на початку практики відповідно до встановленої форми. Наприкінці кожного тижня складається план роботи на наступний тиждень і після погодження з керівниками практики, викладачами фахових дисциплін, він обов'язково затверджується методистами від кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності. Оцінки за виконані завдання проведені і відвідані заняття виставляють методисти кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності, а за їхньої відсутності на занятті або під час творчих процесів, екскурсій – керівник бази практики.

До завершення певної практики студент має заповнити необхідні розділи журналу, одержати відгуки й оцінки у відповідних розділах керівників практики викладачів фахових дисциплін.

*Творчий дипломний проект.* Творча кваліфікаційна робота (за затвердженими темами випускних кваліфікаційних робіт).

Текстовий звіт про виконану роботу (до 5 стор.) Він є основним документом з переддипломної практики. Питання, які розкриваються в звіті:

1. Виконання плану практики. Які відхилення від плану мали місце, чому, що зроблено поза планом, особливості практики.

2. Які основні методичні завдання розв'язувались під час практики, їх результати?

3. Які компетентності, здатності, вміння й навички Ви набули під час практики? Які на Вашу думку необхідно набути?

**Фото, відеоматеріали, відеопрезентації.** Відповідні матеріали оформляються усіма студентами. Використовуючи комп'ютерне програмне забезпечення створити набір слайдів (презентацію) для демонстрації фрагментів, етапів проходження практики. Слайди можна подати як у чорно-білій гамі, так і з використанням різних кольірних схем і видів оформлень, створених як професійними дизайнерами, так і автором презентації.

Слайди можуть містити: текст, таблиці, діаграми, рисунки, організаційні діаграми (ОД), фотографії, відеокліпи, звуковий супровід (музика або голос), гіперпосилання на інші слайди та документи. Окремі об'єкти слайдів можуть мати ефекти анімації. Створену презентацію зберегти на електронних носіях інформації з метою демонстрування на заключній конференції.

Письмовий звіт разом із іншими документами, подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Оформлюється звіт згідно з вимогами, що визначені у програмі практики.

Звіт студент захищає у комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівник практики від навчального закладу, викладачі та (по можливості) керівник від бази практики. Студенти захищають звіт про практику в останні дні її проходження на базі практики або на засіданні кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності упродовж одного тижня після її завершення.

Письмовий звіт оформлюють на аркушах паперу формату А4 і разом із заповненим щоденником практики подають для рецензування керівникам практики. Відгук керівника від бази практики повинен відображати ділові та моральні якості, виявлені студентом при проходженні практики і оцінку його діяльності. Висновок керівника практики від навчального закладу має відображати рівень сформованих загальних і фахових компетентностей, засвоєних студентом теоретичних знань і вмінь застосовувати їх на практиці, відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, правильності оформлення звітної документації, висновки і пропозиції щодо оцінки практики.

## КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з навчальної дисципліни здійснюється згідно з Європейською кредитно-трансферною системою (ЄКТС) організації навчального процесу. Оцінювання здійснюється на основі дотримання принципів академічної доброчесності.

*Методи усного контролю:* колективний контроль, диференційовано-груповий контроль, самооцінювання, колективне обговорення, перегляд; виконання творчих робіт, захист переддипломної практики, контроль відвідування практики, облік студентів на базі практики.

*Методи письмового контролю:* щоденник, пояснювальна записка.

*Методи самоконтролю:* виконання самостійної роботи студентів над проектом. Методи самокорекції, взаємокорекції, рефлексія.

Поточне оцінювання, захист практики на звітній конференції, самооцінювання, взаємооцінювання, звітна документація, залік.

### РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ ЗА ВИКОНАНІ ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

№ з/п	Завдання, передбачене програмою практики	Кількість балів
1	Журнал роботи студента	5
2	Творчий дипломний проект.	50
3	Текстовий звіт про виконану роботу в загальноосвітньому навчальному закладі за період педпрактики.	5
4	Фото, відеоматеріали, відеопрезентації	5
5	Пояснювальна записка (концепція, матеріали, техніка виконання).	15
6	Захист переддипломної практики (дипломне проектування - твір образотворчого мистецтва (реставрації), виріб декоративно-ужиткового мистецтва, виступ в групі, на загальній конференції з презентацією відео,- фото сюжетів про діяльність студента під час художньо-проектної (переддипломної) практики).	20
	<b>С у м а</b>	<b>100 балів</b>

**ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ:  
100-БАЛЬНА, РОЗШИРЕНА, ЄКТС**

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
90-100	A	Відмінно
80-89	B	Дуже добре
75-79	C	Добре
60-74	D	Задовільно
50-59	E	Достатньо
35-49	FX	Незадовільно
1-34	F	Неприйнятно

Студент-практикант отримує оцінку **«відмінно»** (A) за умов, що він повністю виконав програму практики і набрав у сумі 90-100 балів. Студент-практикант виявив високий рівень сформованості професійно-комунікативної компетенції, виконує поставлені завдання, виконує творчі роботи. Студент повністю виконав програму практики, засвоїв навчальний матеріал, виконав всі завдання практики, одержав відповідні бали за поточний і підсумковий контроль, активно займався пошуковою роботою. Звітний пакет документів подається у встановлений термін і включає всі компоненти. Документація, творча робота відповідають сучасним вимогам і не містять помилок. У щоденнику студента-практиканта зафіксований зміст роботи, є позитивна характеристика керівника та рекомендована оцінка **«відмінно»**.

Студент-практикант отримує оцінку **«дуже добре»** (B) за умов, що він повністю виконав програму практики і в сумі набрав 80-89 балів. Студент виявив вище достатнього рівень сформованості професійно-комунікативної компетенції, вмів виконувати творче завдання (з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва). Студент-практикант демонструє творчі здібності, самостійність, тверді знання і практичні навички, розвинене образне та конструктивне мислення, високу якість технічного виконання. Студент в основному засвоїв теоретичний та практичний матеріал з фахових дисциплін. Не в повному обсязі висвітлював питання у написанні звітної документації, але систематично займався пошуковою роботою. Звітний пакет документів подається у встановлений термін і включає всі

компоненти. Документація, творчі роботи і плани-конспекти занять відповідають сучасним вимогам і не містять помилок. У щоденнику студента-практиканта зафіксований зміст роботи, є позитивна характеристика керівника та рекомендована оцінка «дуже добре».

Студент-практикант отримує оцінку «добре» (С) за умов, що він недостатньо повністю виконав програму практики і в сумі набрав 75-80 балів. Студент-практикант виявив достатній рівень сформованості професійно-комунікативної компетенції, добре справляється з творчими завданнями, проте незначну частину навчального матеріалу не засвоїв на рівні програмних вимог, не систематично займався пошуковою роботою. Звітний пакет документів подається у встановлений термін і включає всі компоненти. Документація, творча робота відповідають сучасним вимогам, але містять незначні помилки. У щоденнику студента-практиканта зафіксований зміст роботи, є позитивна характеристика керівника та рекомендована оцінка «добре».

Студент-практикант отримує оцінку «задовільно» (D) за умов, що він виконав програму практики у неповному обсязі, і в сумі набрав 60-74 бали. Студент-практикант виявив середній рівень сформованості професійно-комунікативної компетенції, виконує творчі завдання. Студент-практикант виявив не зовсім достатній рівень сформованості професійно-комунікативної компетенції, пошукова робота виконувалась на низькому рівні. Звітний пакет документів подається у встановлений термін, але недооформлений або оформлений з помилками. Документація, творча робота і плани-конспекти занять неповністю відповідають сучасним вимогам і містять помилки. У щоденнику студента-практиканта неповністю зафіксований зміст роботи, є характеристика керівника та рекомендована оцінка «задовільно».

Студент-практикант отримує оцінку «достатньо» (E), за умови, що він виконав програму практики частково і в сумі набрав 50-59 балів. Студент-практикант виявив рівень сформованості професійно-комунікативної компетенції, нижче середнього, виконував технологічні завдання, допускаючи помилки. Студент засвоїв більше половини навчального матеріалу. На низькому рівні виконував технологічні операції, у результаті чого йому не зараховані окремі завдання практики, не займався пошуковою



роботою. Звітна документація подається із запізненням і не містить усіх компонентів.

У щоденнику студента-практиканта частково зафіксований зміст роботи, є характеристика керівника та рекомендована оцінка «достатньо».

Студент-практикант отримує оцінку «незадовільно» (FX), за умов, що він не виконав програму практики і в сумі набрав 35-49 балів. Студент виявив недостатній рівень сформованості професійних компетентностей, не володіє знаннями для виконання завдань практики, допускає суттєві помилки. Студент не засвоїв навчального матеріалу, не отримав відповідних балів, на низькому рівні виконував творчі роботи. Звітна документація не містить усіх компонентів. Щоденник неоформлений, відсутня характеристика та рекомендована оцінка «незадовільно».

Студент-практикант отримує оцінку «неприйнятно» (F), за умов, що він не виконав програму практики і в сумі набрав 0-34 балів. Бакалавр виявив недостатній рівень сформованості професійних компетенцій, не володіє знаннями щодо виконання завдань практики, допускає суттєві помилки. Бакалавр не засвоїв навчального матеріалу, творча робота відсутня взагалі. Звітна документація відсутня. Щоденник неоформлений, відсутня характеристика та рекомендована оцінка «неприйнятно».



## ЛІТЕРАТУРА

### *Основна*

1. Аартс Г., Мазурик З. Музей: менеджмент та освітня діяльність. 2009. 224 с.
2. Антонович Є.А., Шпільчак В.А. Малюнок і живопис. Методичні рекомендації 1990. 105 с.
3. Берлач О.П. До питання музейно-реставраційної практики у вузі: цілі та завдання. URL: [https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20669/1/mu\\_restavr.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20669/1/mu_restavr.pdf) (Дата звернення: 06.09.2022.).
4. Бучинський С.Л. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. 2001. 178 с.
5. Вайдахер Ф. Загальна музеологія : посібник, перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянґ, Х. Назаркевич 2005. 632 с.
6. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. 2002. 190 с.
7. Малежик Ю.М., Стрітьєвич Т.М. Педагогічна практика в дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти: методичні рекомендації для студентів IV курсу мистецького факультету. 2019. 32 с.
8. Маслова Т.М. Природні стани у пейзажі, етюди у техніці акварельного живопису. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/2035/6/Маслова%20Т.М.%20Методичка%20Пленер%20акварель%201%20к.%202017-2018.pdf>
9. Масол Л.М., Гайдамака О.В. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. 2006. 256 с.
10. Михальчук В.В. Галерейна діяльність в системі художньої культури незалежної України: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. М-во культури України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. К. 2012. 16 с.
11. Наказ від 09.08.2018 № 686 "Про затвердження положення про мистецьку школу". URL: [https://zakononline.com.ua/documents/show/371991\\_\\_372056](https://zakononline.com.ua/documents/show/371991__372056) (Дата звернення: 06.09.2022.)

12. Паршук С.М. Образотворче мистецтво з методикою навчання: [методичні рекомендації]. 2020. 81 с.

13. Пленер – як один з більш продуктивних методів навчання для всіх професійних напрямків в образотворчому мистецтві. URL: (<https://zvru.zp.ua/плeнер-як-один-з-бiльш-продуктивних/>)

14. Положення про організацію та проведення практики студентів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка від 25.04.2018 р. URL: <https://drive.google.com/file/d/1g-H1qke7302Kluyk-W8Ug7jNeIXUuJcW/view> (Дата звернення: 06.09.2022.)

15. Роз'яснення щодо деяких питань здійснення освітньої діяльності у мистецьких школах. URL: <https://www.dnmczkm.org.ua/2019/07/roz-yasnennya-shhodo-deyakyh-pytan-zdijsnennya-osvitnoyi-diyalnosti-u-mystetskyh-shkolah/> (Дата звернення: 06.09.2022)

16. Сухенко Віктор. Літня практика з рисунка на факультеті образотворчого мистецтва (І курс) *Українська академія мистецтва*. 2004. Вип. 11. С. 153-162.

17. Тарасенко О.К. Навчальний потенціал пленерної практики з живопису у фаховій підготовці студентів мистецьких ВНЗ. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. №2 (307) ч. 2, 2017. С. 98-103.

18. Гобелем Ж-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту/ пер. з французької З. Борисюк, П. Таращука, С. Тевольде. Київ, 2018. 320 с.

19. Черватюк Володимир. Формування навиків малювання пейзажу під час літньої практики студентів I-II курсів відділення графічного дизайну *Українська академія мистецтва*. Вип. 11. 2004. С. 163-172.

20. Черній Л.Я. Пленер як важлива складова роботи над пейзажем з натури на заняттях із образотворчого мистецтва. *Педагогічний пошук*. 2018. № 2. С. 57–60.

21. Школа малювання для малят: Навчальний посібник./Худ. А.Н. Лук'янов, Н. та А. Снегірьови, Т.А. Стасюк. 2008. 96 с.

22. Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану. Міністерство культури та інформаційної політики України. Лист від 31.03.2022. URL: <https://mkip.gov.ua/news/7015.html> (Дата звернення: 06.09.2022.)

## Додаткова

1. Авраменко О. Особливості інтеграції українського актуального мистецтва в європейський мистецький простір (досвід у Венеційській бієнале 2001-2007 років). *Сучасне мистецтво*: Наук. зб. Вип. 4. 2007. С. 25-39.

2. Авторські уроки з образотворчого (візуального) мистецтва в 5-7 класах: Посібник для вчителя / Упоряд. Ж.С. Марчук, О.В. Ночвінова. 2005. 368 с.

3. Адамянц Р.А. Школа малювання. Крок за кроком. 2009. 76 с.

4. Білоус Наталя. Аральські пейзажі Тараса Шевченка : художня культура. Актуальні проблеми. 2010. С. 316-319.

5. Бусько А.Д. Методика роботи над архітектурним образом на пленері в процесі навчання живопису студентів художніх спеціальностей вищих навчальних закладів Наукова думка сучасності і майбутнього. Восьма всеукраїнська практично-пізнавальна конференція. URL: (<https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/94-metodika-roboti-nad-arkhitekturnim-obrazom-na-pleneri-v-protse-si-navchannya-zhivopisu-studentiv-khudozhnikh-spetsialnostej-vishchikh-navchalnikh-zakladiv>)

6. Вердіна С.В. Секрети педагогічної майстерності. Уроки для вчителя. 2008. 111 с.

7. «Динамічний музей. Проект підтримки музеїв». Офіційний веб-портал. URL : <http://www.museums.org.ua/> (Дата звернення: 06.09.2022.)

8. Іващенко О.В., Чайка Л.Е. «Педагогічна практика»: методичні рекомендації першого(бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» Харків: ХДАДМ, 2021.

9. Партиципативные практики в музейном пространстве Диалог Лариона Лозового и Юрия Кручака. 31 марта, 2017. Киев, Украина. Национальный художественный музей Украины. URL: <https://openplace.com.ua/ru/partysyatyvni-praktyku-v-muzejnomu-prostori/> (Дата звернення: 06.09.2022.)

10. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: Словник-довідник. 2003. 216 с.

11. Пленер. Живопис на природі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DMydkVkdGm4>

12. Практика усвідомленого споглядання пройшла в художньому музеї Одеси. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=z7HAyzoXhHU> (Дата звернення: 06.09.2022.).

13. Проект «Сучасні методи роботи музею». Український кризовий медіа-центр. URL: <http://uacrisis.org/ua/69896-u-vinnitsi-vidbuvsya-iv-vorkshop-suchasni-metodi-roboti-muzeyu-proektu-muzej-vidkrito-na-remont>. (Дата звернення: 06.09.2022.)

14. Стаття Пленерний етюд. URL: (<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/2205/1/Kabachenko.pdf>)

15. Технологія доповненої реальності у музейній експозиції. URL: <https://www.gallery.pl.ua/1tehnologiya-dopovненої-realnosti-v-muzejnij-ekspozicii.html> (Дата звернення: 06.09.2022.)

16. Wayme. Додаток для екскурсій та подорожей. URL: <https://www.wayme.tours/>. (Дата звернення: 06.09.2022.)

*Навчально-методичне видання*

**Силко Р. М., Пономаревська О. І., Рибіна-Ткач М. Ю.**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Освітня програма: Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація  
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти  
Спеціальність 023 Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація  
Галузі знань 02 Культура і мистецтво

Технічний редактор  
Комп'ютерна верстка  
та макетування

*О. Клімова*

*О. Клімова*

*Свідоцтво про державну реєстрацію  
друкованого засобу масової інформації  
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

---

---

Підписано до друку 10.05.2023 р. Формат 60 x 84 1/16.  
Ум. друк. арк. 2,09. Обл.-вид. арк. 1,36.  
Наклад 50 прим. Зам. № 030.  
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка,  
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,  
тел. 941-102.  
nuchk.tipograf@gmail.com



